

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1618. usque ad annum 1620

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1777

VD18 90118847

§. 40. Hollandiæ & Westfrisiæ Ordinum literæ ad Electorem Palatinum, & Angliæ Regem pro impediendia Synodo Dordracensi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67326](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67326)

fitione irritati in suis privatis concilia- Sæc. XVII.
bulis ferme omnes hujus sectæ Prædi- A. C. 1618.
cantes officio suo dejecerunt, utque
iniquam hanc vim honestarent, in vul-
gus sparsere, quod non ob eorum do-
ctrinam utpote nondum discussam nec
damnatam, sed propter corruptos illo-
rum mores, & Socinianismi (*) er-
rores exauctorati fuerint.

§. XL.

*Hollandiæ & Westfrisiæ Ordinum
literæ ad Electorem Palatinum
& Angliæ Regem pro impe-
dienda Synodo Dor-
dracensi.*

Cum igitur Hollandiæ & Westfrisiæ *Jæger. hist.*
Ordines probe intelligerent, quod *Eccl. l. 8.*
præconceptum Dordracense Concilia- *cap. 7.*
bulum rationum pondere haud ultra
impedire possent, Palatini Electoris
patrocinium implorarunt, datis ad eum
literis, quarum summa hæc est. „Ab
„initio repurgatæ apud nos religionis
„duæ

(*) Ab hac labe ipse Basnagius Arminium
vindicat, referens, quod hic coram Hollan-
diæ Ordinibus hanc calumniam a se amolitus
fit. *Hist. de la Relig. des Eccl. Ref. pag. 281.*
& pag. 285. Socinianismi accusationem non
fuisse sat fundatam fatetur.

Sæc. XVII. „duæ nos præcipue difficultates exer-
 A. C. 1618. „cuerunt. Prior de eo imperio, quod
 „circa *Ecclesiastica Christianis Magistrati-*
 „*bus* competit; in quo itidem, ut om-
 „nes Reformati Reges, Principes, ac
 „Magistratus, & Reipublicæ, & Ec-
 „clesiæ incolumitatem imprimis sitam
 „semper existimavimus; contra Mini-
 „strorum quorundam Sententiam, qui
 „Ecclesiasticum regimen externum sum-
 „mo in republica imperio non subjectum
 „aperte profitebantur: *Altera vero de*
 „*diversis Theologorum Sententiis super di-*
 „*vina Prædestinatione, annexisque capituli-*
 „*bus*: Sua placita non sine aliorum
 „condemnatione, aut ignominia Mi-
 „nistris quibusdam rigide urgentibus
 „contra existimantibus nobis, fatias
 „esse, tales controversias plebis captum
 „superantes a suggestis amoveri; nihil-
 „que obstante sententiarum diversitate,
 „super quæstionibus inter veteres, re-
 „formatosque Doctores adeo decertatis
 „pacem Ecclesiæ servari: *eo magis quod*
 „*Reformatae Ecclesiæ, præsertim vero tuae*
 „*Electoralis Serenitatis Parentes, ipsa tua*
 „*Electoralis Serenitas ejusque præstantissimi*
 „*Theologi longius dissidentibus confessionis*
 „*Augustanæ Ecclesiis, eandem pacem,*
 „*fraternamque communionem sæpius obtulif-*
 „*sent.* Et spes quidem fuerat, positis
 „armis, quæ olim omnem ferme curam
 „ac

„ac sollicitudinem nostram in se verte- Sæc. XVII.
 „rant, consilio piorum virorum & pub- A. C. 1618.
 „lica auctoritate Ecclesiam, legibus
 „stabilitam, & moderata æquitate com-
 „pactam, in solido a nobis posse con-
 „stitui: quo sine plurimi a nobis labo-
 „res optimo proposito suscepti sunt; ut
 „ex earum literarum, quas ad serenif-
 „simum ac potentissimum Regem Brita-
 „niæ mittimus, exemplo, aliisque eo-
 „dem pertinentibus chartis, promptum
 „erit Electorali tuæ Serenitati cognos-
 „cere. *Sed Ministri quidam & officii sui
 & nostri in ipsos juris beneficiorumque im-
 memores, haud ante quieverunt, quam Ec-
 clesia miserabiliter discissa, plebi, sed præ-
 fertim externis apud nos commorantibus,
 inobsequentius se gerendi exemplum aut oc-
 casionem præberent:* „qui sicut antehac
 „Synodis, quas nationales ipsi vocant,
 „aggressi sunt fratres in controversiis dif-
 „ficilibus, ut diversus est humani in-
 „genii captus, haud pariter secum sen-
 „tientes acerbioribus censuris premere,
 „& ab electione Pastorum, & reliqua
 „Ecclesiæ inspectione amovere Magi-
 „stratum: ita nunc quoque existimant,
 „id sibi restare, ut quod contra leges
 „moliti sunt hætenus, nunc Synodicis
 „decretis vim accipiat, atque auctorida-
 „tem. Quamquam vero Provinciæ quæ-
 „dam nostri fæderis, illis, quas dixi-
 „mus

Sæc. XVII. „mus, controversiis minus obnoxia
A. C. 1618. „eo perductæ sunt, ut in Synodi talis
 „indictionem consentirent, literasque
 „eam in rem scriberent, usurpato Ordini
 „num generalium nomine: *nos tamen*
 „gnari, *Et aliam esse apud nos Ecclesie*
 „constitutionem, *Et eo, quod cum vicinis*
 „inivimus, *scdere jus, rempublicam. Et*
 „in republica Ecclesiam, gubernandi soliti
 „dum atque illibatum penes nos mansisse, ne
 „que ea in re nos aliorum teneri imperiis,
 „non magis quam alii nostris teneantur, alia
 „remedia monstravimus; quæ salvo jure
 „nostro, ac publicis legibus ad resar-
 „ciendam Ecclesie pacem rectius duce-
 „rent: quæ itidem videre erit in char-
 „tis, quas transmittimus. Plane au-
 „tem confidimus, Electoralem tuam
 „Serenitatem, hisce cognitis, non mo-
 „do nulli adjutricem fore ad eas res, quæ ju-
 „ri nostro adversantur, sed contra omni
 „occasione daturam operam, ut & aucto-
 „ritas nostra in Ministros nostros salva
 „maneat; & Ecclesiarum Evangelica-
 „rum unitati, quæ ex difficilium con-
 „troversiarum definitionibus periclitari
 „solet, leniore quadam via Christiana
 „scilicet moderatione, ac tolerantia,
 „consulatur“.

Hæc Arminiani pro impediendo
 Dordracensi Conciliabulo ad Palatinum
 perscripsere, eodem autem tempore

Ja-

Jacobum I. Angliæ Regem de tota dis- Sæc. XVII.
 fidii serie certiozem reddebant, suppli- A. C. 1618.
 ces, ut interposita sua auctoritate jube-
 re vellet, quatenus utraque sententia
 inter partes controversa interim *tolera-*
retur. Hanc in rem sequentes ad eum
 dederunt literas. „Quo primum tem-
 „pore hisce in regionibus Erasmi, Lu-
 „therique scriptis accensa lux est, qua
 „collustrati homines haud pauci tyran-
 „nidem Papparum, idololatricos super-
 „stitiososque cultus, & alios paulatim
 „in Ecclesiam invec̄tos errores agnosce-
 „re cæperunt: Pastores, qui passim
 „pios cætus collegerant, cum leges pu-
 „blicas sibi adversas haberent, atque
 „ideo earum præsidio uti non possent,
 „*necessitate compulsi*, ad Galliæ exem-
 „plum, *Regimen quoddam constituerunt*
Ecclesiasticum, quod, *ex Pastoribus & de-*
lectis e fidelium multitudine Senioribus con-
stans, e confessibus minoribus in majores,
quasi per gradus quosdam assurgeret. Post-
 „quam vero nos primi omnium, cum
 „Zelandiæ Ordinibus, ductu laudatif-
 „simi Herois, Guilielmi, Arausionen-
 „sium Principis, *armis sumtis ad vindi-*
candam ab illegitimis imperiis avitam li-
bertatem; simul, quod pias potesta-
 „tes decebat, ad sublevandam Eccle-
 „siam animum adjecimus; templa ima-
 „ginibus purgata, emendationis Doctri-
 „næ

Sæc. XVII. „næ magistris tradidimus, eosdem li-
 A. C. 1618. „beralibus e publico ærario stipendiis
 „sustentavimus; statim inter Pastores
 „quosdam & Magistratum plerosque
 „ortæ contentiones: cum illi quidem
 „id, quod persecutionum *necessitate in-*
 „valuerat, *regimen sine ulla mutatione re-*
 „tentum vellent, *sibique ac Senioribus pote-*
 „statem omnem ferendarum legum *Ecclesiasti-*
 „carum, *conferendique munera Ecclesiastica,*
 „vindicare: hi contra, mutatis tempo-
 „ribus, manente functionum discrimi-
 „ne, *mutandam nonnihil censerent formam*
 „Gubernationis: quippe cum, ut ex ver-
 „bo Divino docet Belgica Confessio,
 „non id modo *munus sit Magistratum,*
 „ut de civili politica *conservanda sint solli-*
 „citi; sed &, ut *operam dent tollendis adul-*
 „terinis cultibus, *prædicando Evangelio,*
 „propagando *Christi regno: quod cum of-*
 „ficium faciunt, Magistratus eosdem
 „esse supremos, & civilium, & Eccle-
 „siasticarum rerum Gubernatores: ac
 „proinde nullum esse regimen exter-
 „num, quod non Supremo in Republi-
 „ca imperio subordinetur: quia ut fert
 „insignis Optati Millevitani Sententia,
 „non *Respublica in Ecclesia, sed Ecclesia*
 „*sit in Republica.* Hujus Sententiæ
 „cum esset fortissimus, ac potentissi-
 „mus Arausionensium Princeps, leges
 „concepit, easdem ab Ecclesiasticorum
 „quo-

„quorundam objectionibus vindicavit. Sæc. XVII.
 „Auctor præterea nobis & Zelandiæ A. C. 1618.
 „Ordinibus fuit, ut eandem in curam
 „toto animo incumberemus, vaticina-
 „tus, si hanc muneris nostri partem ne-
 „gigeremus, exitiale id Reipublicæ at-
 „que Ecclesiæ fore: in mandatis, quæ
 „a nobis idem Princeps Arausionen-
 „sium de exercitio collatæ sibi pote-
 „statis accepit, fuit illud quoque, ut
 „quæ ad religionem pertinent, ordi-
 „naret: item, ne Consistoria ulla esse
 „pateretur, nisi a nobis, aut Magistra-
 „tibus instituta. „

„Verum hæc omnia hodie evertun-
 „tur. Sunt, qui a ferendis legibus,
 „quæ ad ordinem aut decorem Eccle-
 „siæ pertinent, ab ultima cognitione
 „rerum Ecclesiasticarum, ab Electione
 „Pastorum ac Seniorum, Magistratus
 „omnes, ipsasque summas potestates
 „aperte excludunt, nihilque ipsis relin-
 „quunt, præter executionem eorum,
 „quæ Ecclesiasticis placuere. Verbis
 „facta congruunt. Habentur Ecclesia-
 „stici conventus ab Ordinibus non in-
 „dicti, imo interdicti: honor Magistra-
 „tuum libellis, & jactis in vulgus vo-
 „cibus lancinatur: pluribus in locis,
 „ubi dogmatum controversiæ sunt nul-
 „læ, vinculum Ecclesiasticæ unitatis
 „ob id abrumpitur, quod Magistratus,

Hist. Eccles. Tom. LVI.

K

„mo-

Sæc. XVII. „more veteris Ecclesiæ notissimo, affi-
 A. C. 1618. „dent Ecclesiasticis conventibus, & ad
 „electionem Pastorum ac Seniorum
 „juxta ipsos Pastores ac Seniores dele-
 „gantur. Hac de causa conquistis si-
 „gnationibus ad deserendos coetus ve-
 „teres plebs concitatur. Si obsistant
 „Magistratus, & pessimi exempli se-
 „cessionem probare nolint; sunt, qui
 „vim aperte minantur, fuere & qui
 „intentarent. Nos interim gnari, quan-
 „to ampliora jura in ordinandis Eccle-
 „siæ rebus, & designandis Pastoribus
 „exerceant, non Reges tantum, &
 „Electores Evangelicam veritatem pro-
 „fessi, sed Comites quoque Germaniæ,
 „& tum ejusdem Germaniæ, tum Hel-
 „veticarum civitatum Rectores: quo-
 „modo Genevæ Seniores Ecclesiæ non-
 „nisi ex Magistratum numero eligan-
 „tur ab ipsis Magistratibus; indignum
 „arbitramur, nobis, qui pro tuenda
 „vera religione, quantum vix quisquam,
 „fecerimus, pertulerimusque, pro mul-
 „tiplici beneficiorum genere has gratias
 „rependi. Et quamquam prudentiam
 „tuæ Majestatis semper sumus vene-
 „rati, nunquam tamen antehac satis
 „animo concipere potuimus, tantum
 „publicæ authoritati periculum immi-
 „nere a Presbyteriali ista summa im-
 „perio non subordinata, gubernatio-
 „ne,

Sæc. XVII.
A. C. 1618.

„ne, quantum jam pridem Majestas
 „tua & voce, in Hamptoniensi præfer-
 „tim Conventu & Libris editis, præ-
 „dixerat, eamque secuti præstantes
 „Angliæ Theologi multis argumentis
 „demonstraverant. Quamquam & hic
 „olim nascentis tum primum licentiæ
 „argumenta Princeps Arausionensis
 „præviderat. Nunc vero, exæquante
 „tot oracula tristi experimento, nihil
 „habemus, quod prius accusemus,
 „quam diutinam nostram patientiam,
 „ac lenitatem.,

„Altera pars malorum, quæ Eccle-
 „sias nostras exagitant, nata est ex
 „Theologicis quæstionibus de præde-
 „stinatione; aliis enim ea probata sunt
 „dogmata, quæ a *Calvini, Bezae*, alio-
 „rumque autoritate non parum *sibi*
 „dignitatis conciliarunt, eadem nimirum,
 „quæ in Anglia defenderant viri docti,
 „*Withakerus & Perkinsius*: alii ab his
 „dissidentes Sententiæ suæ laudabant
 „non spernendos authores, *Erasmum,*
 „*Melanchthonem, Bullingerum* atque alios.
 „Quamquam vero in *Geldria* quoque, &
 „*Frisia* non desuisse Pastores, qui poste-
 „riorem hanc Sententiam tuerentur,
 „editis libris apparet; tamen in *Hol-*
 „*landia Westfrisiaque, & in Provincia*
 „*Trajectina*, major semper fuit ita sentien-
 „tium numerus: partimque vivunt ad-

K 2

„huc

Sæc. XVII. „huc, partim obierunt Professores, &
A. C. 1618. „Pastores, qui ante annos triginta &
 „quadraginta hanc docendi rationem
 „publice sunt secuti, *nemine ipsis eam ob*
 „*rem movente litem.* Quod si quando in
 „conventibus Ecclesiasticis, ubi prio-
 „rem illam Sententiam plures tueban-
 „tur, quidam Ecclesiasticas eo nomine
 „censuras fratribus intenderent, nos
 „ante annos viginti & amplius autho-
 „ritate nostra talibus Censuris interces-
 „simus, & ad concordiam fleximus Pa-
 „storum animos. Eandem viam se-
 „cuti sumus, cum ex Academia, cui
 „includi subtiliores istas disputationes
 „æquum rectumque fuerat, in Eccle-
 „sias latius serpsisset contentio, prioris-
 „que Sententiæ defensores posteriorem
 „ut Sacris literis, Confessione Belgicæ,
 „& Catechesi Heidelbergensi apud nos
 „receptæ, adversam accusarent, con-
 „tra se ac sua tuentibus aliis. Unde
 „nata est Collatio, quæ Hagæ coram no-
 „stro confessu anno post Christum natum
 „millesimo sexcentesimo undecimo est insti-
 „tuta. Cujus is fuit exitus, ut sine ullo
 „Sententiarum præjudicio, pacem & cha-
 „ritatem dissidentibus commendaremus iis
 „decretis, quorum itidem exempla trans-
 „mittimus. Confirmati sumus plurimum
 „Majestatis tuæ Literis, quas ipsi visum
 „est ad nos mittere Martio mense anni mil-
 „lesimi

„*lesimi sexcentefimi decimi tertii.* lis enim Sæc. XVII.
 „literis Majestas tua expensis iis, quæ A. C. 1618.
 „in controversiam vocabantur pro sum-
 „ma sua prudentia monebat, expe-
 „riundo sibi cognitum, disputationibus
 „Theologicis id genus quæstionum vix
 „posse terminari: magis e re fore, *ut*
 „*publica auctoritate sopirentur, vetitis*
 „*ministris, eas disputationes in suggestum,*
 „aut ad plebem perferre, jussisque pa-
 „cem colere, & in ista opinionum ac
 „Sententiarum discrepantia invicem se
 „Tolerare, saltem donec, mature co-
 „gnito negotio, auctoritate publica ali-
 „ter statueretur. *Addebat Majestas tua,*
 „*compertum sibi, neutram Sententiam ita*
 „*deviam, ut non posset cum fidei Christia-*
 „*næ veritate, & cum animarum Salute*
 „*consistere.* Similia super hoc argumento
 „ex Augusto Majestatis tuæ ore se in-
 „tellexisse jam ante retulerant Legati
 „Ordinum foederatorum, qui in Britan-
 „nia fuerant anno millesimo sexcente-
 „simo decimo. Neque incognitum e-
 „rat, cum pridem in Cantabrigiensi
 „Academia eædem quæstiones incaluis-
 „sent, conceptas quidem Lambethæ
 „assertiones quasdam, sed nunquam
 „iis accessisse publicam auctoritatem.
 „Et cum anno millesimo sexcentesimo
 „tertio, a Renoldo ejusque Sociis Ma-
 „jestas tua oraretur, ut corpori Angli-

Sæc. XVII. „canæ Confessionis pateretur adjungi
 A. C. 1618. „easdem assertiones, Majestati tuæ mi-
 „nime ex re visum Ecclesiæ, librum
 „Confessionis farciri Theologicis con-
 „clusionibus. Legebatur in alio libel-
 „lo, Majestatis tuæ jussu conscripto at-
 „que edito, rerum absolute necessaria-
 „rum, ad Salutem non magnum esse
 „numerum: Quare existimare tuam
 „Majestatem, nullam ad ineundam con-
 „cordiam breviorẽ viam fore, quam
 „si diligenter separentur necessaria a
 „non necessariis, &, ut de necessariis
 „conveniat, omnis opera infumatur:
 „in non necessariis libertati Christianæ
 „locus detur. Cum vero in decretis
 „nostris prioribus nonnulli requirerent
 „certos Tolerantiæ *finis*, ne istarum di-
 „sputationum obtentu irreperent do-
 „gmata, aut quæ Deum facerent pec-
 „cati authorem, aut quæ gratiæ vere
 „gratuitæ honorem delibarent; con-
 „cepta est formula, quæ, rejectis illis
 „erroribus, quos Ecclesiæ veteres, &
 „Reformatæ damnaverant, tolerantiam
 „disputationibus, in Collatione tracta-
 „tis, tanquam limitibus quibusdam
 „circumscriberet, cum præcepto, ne
 „quis in reliquis Doctrinæ partibus quic-
 „quam doceret, quod a receptis per
 „Ecclesias Reformatas Sententiis diffi-
 „deret. Hæc quoque formula ad Ma-
 „jesta-

„jestatem tuam missa est, lectaque tum Sæc. XVII.
 „ipfi tum insignibus Angliæ Theologis. A. C. 1618.
 „Rescriptum a Viro clarissimo, non
 „Consilium tantum Majestati tuæ aliis-
 „que Viris gravissimis probari: Sed
 „formulam quoque ipsam; Apparere
 „enim, id actum, ut a duobus scopu-
 „lis, *in hac doctrina æque periculosis, hinc*
 „*Manichæorum, inde Pelagianorum* po-
 „puli avertantur, & in ea doctrina con-
 „firmentur, quæ Salutis nostræ pro-
 „ram ac puppim, principium scilicet,
 „progressum & consummationem, uni-
 „Deo adscribens, contemptum tamen
 „bonorum operum non inducat. Ea
 „igitur formula ad civitates Hollandiæ
 „ac West-Frisiæ missa, multis proba-
 „ta, tum illius tum hujus Sententiæ
 „Pastoribus, majori parti conventus
 „placuit; factumque ea de re decre-
 „tum est, quod ipsum quoque Majestati
 „tuæ exhibemus. Accesserunt postea
 „interpretamenta quædam, quibus te-
 „stati sumus, *neutram partem praelatam*
 „*alteri velle.* Imperata hæc, donec ple-
 „nius res cognoscatur; atque interim
 „Confessioni ac Catechesi salvam ma-
 „nere, quam obtinuerat hætenus, au-
 „thoritatem: ne quid iis adversum do-
 „cere cuiquam liceat. In Trajectina
 „Provincia jam ante illud nostrum de-
 „cretum tolerantia super prædestina-
 „tionis

Sæc. XVII. „tionis controversia, & quæ huic ad-
 A. C. 1618. „hærent, Synodi Provincialis consensu
 „& Ordinum imperio sancita fuerat;
 „ut ex Canonibus, hic itidem exhibi-
 „tis, videre est. Nuper etiam Transi-
 „fulaniæ Provinciæ Ordines pro tole-
 „rantia edictum fecere, quod ipsam
 „quoque transmittitur. Confidimus
 „plane, a nobis vicinarumque Provin-
 „ciarum Ordinibus in hoc negotio ni-
 „hil factum, quod alienum sit a piorum
 „Magistratum officio, & certissima
 „Sententia Ecclesiarum Reformatarum,
 „ut cujus clarissimi Doctores, conve-
 „nienter exactissimo Majestatis tuæ ju-
 „dicio, controversias istas, quæ ver-
 „santur in explicando ordine decreto-
 „rum Dei, quibus gratia & gloria præ-
 „parantur, aut culpæ præcognitæ præ-
 „paratur supplicium: in conciliandis
 „gratiæ internis actionibus, ad omne
 „bonum spirituale necessariis, cum Li-
 „bero humanæ voluntatis assensu: in
 „componenda fiducia divini contra ten-
 „tationes auxilii, quæ pios unice con-
 „solatur, cum timore, & tremore, in
 „quo Salutem nostram jubemur operari,
 „retulerint non ad fundamentum, sed
 „ad id, quod superstruitur, partim au-
 „rum & argentum, partim foenum &
 „stipulas; eoque convicerint, ejusmodi
 „dissensiones non obstare, quo minus
 „reti-

„retineatur unitas Ecclesiæ, & Catho- Sæc. XVII.
 „lica communio : quam etiam his, qui A. C. 1618.
 „tum circa ista tum in pluribus aliis dissi-
 „dent, Augustanæ Confessionis Pastoribus
 „gregibusque, Ecclesiarum Reformatarum
 „Pastores & greges sæpissime obtulerunt.
 „Quare dolemus, acerbis orationibus,
 „& Libris perque coitiones rem ad a-
 „pertum Schisma productam illis in
 „locis, ubi nullæ ostendi possunt con-
 „troversia, præter eas, quæ *Hagiensi*
 „*collatione tractatæ sunt.*„

„Sunt, qui existimarint, hasce
 „controversias nationalis Synodi deci-
 „sione terminandas. Nos vero Maje-
 „statem tuam, pro summa sua tum in
 „rebus omnibus, tum in iis præsertim,
 „quæ ad ordinandum Ecclesiæ statum
 „pertinent, sapientia, expendere ora-
 „mus prius, an utilis sit futura illarum
 „controversiarum decisio : deinde, an
 „recte per Nationalem Synodum id pos-
 „sit expediri. Ad prius quod attinet,
 „rogatur Majestas tua examinare, an
 „credibile sit, in iis controversiis, de
 „quibus manifesta est veterum Patrum
 „dissensio, de quibus inter religionis in-
 „stauratores conveniri non potuit, ac
 „ne inter Pontificios quidem convenit,
 „præstari posse a nostri Sæculi ingeniis,
 „quod hæctenus nulla Sæcula præstite-
 „runt, ut in tantæ difficultatis argu-

Sæc. XVII. „mento certum aliquid definiatur, in
A. C. 1618. „quo aut omnium aut partis maximæ
 „animi acquiescant: an vero potius
 „contenti esse debeamus illis Canoni-
 „bus, quos contra Pelagium, Semipe-
 „lagianos, & eos, qui ex adverso erra-
 „bant, condiderunt Africæ Episcopi in
 „tribus Carthaginensibus, unoque Mi-
 „lævitano Concilio, & Galli in Syno-
 „do Arausicana: quibus addi possunt
 „Sententiæ quindecim, sive Augustini
 „sive Prosperi, ad Capitula Gallorum:
 „& illæ, quas Cælestinus, Romæ Epi-
 „scopus Galliæ Episcopis transmisit.
 „Accedit, quod per Hollandiam, &
 „Westfrisiam, aliasque non nullas Pro-
 „vincias, ea sit multitudo aliter atque
 „aliter de his quæstionibus sentientium,
 „tum Pastorum, tum aliorum, qui aut
 „in plebe sunt, aut etiam in dignitati-
 „bus constituti; ut, utramvis in par-
 „tem definitio ceciderit, laboratura sit
 „aut *Ecclesiæ autoritas* aut tranquillitas
 „publica. Alterum quod ad Majestatis
 „tuæ perspicax iudicium deferimus,
 „hoc est: an tutum fatis sit, & concor-
 „diæ omnium Ecclesiarum conveniens,
 „controversias, quæ omnes ferme Ec-
 „clesias sunt pervagatæ, unius nostræ
 „*nationis Synodo determinari*? Scit Ma-
 „jestas tua, cui omnis Ecclesiæ historia
 „est cognitissima, de unitate divinæ
 „essen-

„essentiæ, & personarum Trinitate, de Sæc. XVII.
 „unica Christi persona, de duabus na- A. C. 1618.
 „turis; loquendi formulas, quibus de-
 „tegerentur hæretici, & agnosceren-
 „tur recte sentientes, non Nationalibus,
 „sed universalibus conciliis constitutas:
 „& si quando Nationis unius conven-
 „tibus facti sunt dogmatici Canones, ut
 „contra Pelagium, ejusque reliquias,
 „eos non ante ratos esse habitos, quam
 „ad omnes Ecclesias missi, communis
 „judicii approbationem accepissent. Quo-
 „ties aliter actum est, ferme videmus,
 „non abiisse id sine dispendio Catholi-
 „cæ unitatis“.

„Habemus recens in Germania ex-
 „emplum, ubi cum Saxones Theologi
 „& Pastores librum confecerunt, quem
 „concordiæ vocabant, in quo multa de
 „effectibus hypostaticæ unionis natura-
 „rum in Christo: de modo præsentia
 „Dominici corporis in Cæna: item de
 „his ipsis nostris controversiis, quæ ad
 „prædestinationem & liberum arbitrium
 „& amissibilitatem status justitiæ per-
 „tinent, definierant: placuit Regina
 „Elisabethæ, & piis Germaniæ Princi-
 „pibus, Francofurti Conventum insti-
 „tuere, in quo Legati ipsius Reginae,
 „item Ecclesiarum Gallia, Polonia,
 „Hungaria, Bohemia, Helvetiorum,
 „& Belgicæ nostræ, communi Consilio
 „episto-

Sæc. XVII. „epistolam ad Germaniæ Principes scri-
 A.C. 1618. „pserunt, in qua ostendunt, recte ipsos
 „facturos fuisse, si consilia sua contulif-
 „sent cum aliis Gentibus, quæ eundem
 „quem ipsi, Deum invocant. Extat
 „Roberti Beli, Legati Reginæ Angliæ,
 „pia atque erudita ad Principes Augu-
 „stanæ Confessionis oratio, in qua do-
 „cet, ex peculiaribus definitionibus fe-
 „qui Ecclesiarum distractiones: quod
 „omnes tangit, ab omnibus tractari de-
 „bere: si quid definiendum sit, indi-
 „cendum Conventum, ad quem con-
 „vocentur omnes, qui reformatam Re-
 „ligionem profitentur: cum credamus,
 „Ecclesiam Christi esse universalem, &
 „negotia eandem concernentia univer-
 „salia, & non particularia esse oportere: & propter communionem, quæ
 „inter membra Ecclesiæ esse debet, non
 „posse aliquod iudicium ferri in Eccle-
 „siis Germaniæ, quod non ad alios
 „spectet & pertineat. Eadem ferme,
 „eodem tempore, monuerunt Ecclesiæ
 „nostræ Belgicæ, edito eam in rem
 „præclaro libello. Tam piis modera-
 „tisque consiliis cum non auscultarent
 „Doctores Saxonici, sed paucarum Pro-
 „vinciarum consensum subscriptionibus
 „firmarent: secuta inde est illa luctuo-
 „sa nobis, lucrosa hostibus, Evangeli-
 „carum Ecclesiarum divulsio. Neque
 „illud

„illud silentio prætereundum, tamdiu
 „apud nos decertatis hisce controver-
 „siis, paucissimos esse Pastores, quos
 „non suspectos habeat partium altera:
 „quippe cum & singulorum & integro-
 „rum conventuum præjudicia extent,
 „quæ futuri iudicii auctoritatem, non
 „leviter infringant. Non est dubitan-
 „dum, quin Majestati tuæ inter assiduas
 „pro salute Ecclesiæ curas sæpe inci-
 „derit cogitatio convocandæ Synodi
 „Generalis Ecclesiarum Reformatarum.

„Hoc modo arbitramur, non Hol-
 „landiæ tantum & West-Frisiæ, sed
 „& aliarum quarumdam Provinciarum
 „Ordines obtinere id posse, quo om-
 „nes omni ope conniti tua Majestas hor-
 „tatur, ut nimirum sopiantur (*) tristes
 illæ,

(*) Refert Philippus Limborchius in sua
*Relati Hist. de Origine Controversiarum in Fœ-
 derato Belgio pag. 8.* quod de Synodo Natio-
 nali vix cogitatum, cum jam dissensio orta
 esset de controversiarum in doctrinæ negotio
 Judice; eoquod Gomaristæ, Ministrorum ad
 Synodum delegatorum esse, controversias
 peremptorio Judicio definire, censuissent, Ar-
 miniani autem id non modo delegatis sed & De-
 legantibus competere assererent: Insuper Ar-
 miniani contenderent, unicam, ad quam re-
 spiciendum esset, normam esse Verbum Divi-

num

Sæc. XVII.
 A. C. 1618.

Sæc. XVII. „illæ, proculque dubio tum in Eccle-
 A. C. 1618. „siam, tum in Rempublicam exitioſæ
 „distractiões, quas controverſiæ de
 „prædeſtinatione, & ei affines attule-
 „runt: Saltem donec, ut dictum jam
 „eſt, commune aliquod extet ſuper iis-
 „dem Reſormatarum Eccleſiarum ju-
 „diciũ (*). Ea vero dogmata, quæ
 „uni-

num utpote quod omnia ad ſalutem neceſſaria
 plene ac perſpicue continet, prout omnes Cal-
 viniſtæ contra Catholicos uno ore profiteren-
 tur; Gomariſtæ econtra Judices quidem Verbo
 Divino adſtrictos voluerint, ea tamen lege, ut
 & ad Confeſſionem Eccleſiarum Belgicarum
 reſpicerent, unde Gomarus aperte dixit, ſe
 quidem Verbum Dei pro Regula primaria,
 Confeſſionem vero & Catecheſin pro Regula
 ſecundaria recipere, ſeu ut Bogermanus dixit
 Sacras literas juxta Confeſſionem & Cateche-
 ſin eſſe interpretandas: hanc vero ſententiam
 Papiſmum redolere pronuntiabat: Qua ergo
 ratione triſtis hæc contentio dirimi potuit?

(*) En qualiter Arminiani præter Sacras
 literas admittere cogantur commune Eccleſiæ
 judiciũ, ad illud quoque Synodus Dortra-
 cenſis Arminianos revocabat, eoquod Deus
 ſit cum ſua Eccleſia juxta illud, *ubi duo vel
 tres* &c. ridiculum ſane eſt, quod Baſnagi-
 ne Calviniſtas ad idem Catholicorum funda-
 mentum ſeu inſallibilitatem Eccleſiæ recur-
 riſſe,

„universali Ecclesiarum aut Veterum Sæc. XVII.
 „aut Reformatatum consensui repugna- A. C. 1618.
 „re, ex Synodis antiquis, aut ex Evan-
 „gelicarum Confessionum, quas inter
 „& nostra est, edita in hunc finem Har-
 „monia apparet, judicamus, nullo
 „modo esse ferenda aut dissimulanda:
 „quod & plurimis decretis testatum
 „fecimus, multumque dolet nobis, dum
 „illa tolerabilia, de quibus ante egimus,
 „non tolerentur, ex schismatum Licen-
 „tia nasci Ecclesiastici ordinis everfio-
 „nem: quæ deinde efficit, ut multa
 „minus tolerabilia irrepant. Synodum
 „communem fœderatarum Provincia-
 „rum, quam Nationalem vocant, quod
 „attinet, ab ea jam olim complures
 „Provinciæ animo fuerunt alieniore,
 „quia quælibet Provincia proprias le-
 „ges, propriaque instituta, ac proinde
 „perfectam intra se Rempublicam ha-
 „buit, cumque plures armorum Socie-
 „tate, & arcto fœdere inter se con-
 „junctæ sint; vetera tamen illa impe-
 „rii

ruisse, fateri cogeretur, dixerit, Christum qui-
 dem Ecclesiæ suæ promississe, quod ei velit
 assistere, non autem promiserit, quod *illam*
ita conducere velit, ne errare possit. O inanem,
 parumque tutam assistentiam Dei, & male fi-
 dum Ductorem in bivio, & periculo salutis &
 dubio fidei. *Hist. l. c. pag. 283.*

Sæc. XVII. „rii jura minime permiscuerunt. De
 A. C. 1618. „religione autem cautum voluerunt no-
 „minatim, ut Provinciæ cuique ejus
 „ordinandæ salva maneret libertas, alia-
 „rum Provinciarum imperiis non ob-
 „noxia &c. „

§. XLI.

Historia Dordracensis Conciliabuli.

*Dupin. Hist.
 d' Eccl. tom.
 4. p. 414.*

Haud segniores erant Gomaristæ, qui
 itidem datis literis Angliæ Regem,
 Electorem Palatinum, Franciæ Hugo-
 nottas, Brandenburgicum Marchionem,
 Hassiæ Landgravium, Helvetios, Ge-
 nevenses, Embdenses, aliosque Cal-
 vinistas ad suam Synodum, in qua ta-
 men penes se & suos judicium de doct-
 rina esse voluerunt, invitabant. Ac-
 currerant horum omnium deputati, ex-
 ceptis Franciæ Hugonottis, eo quod in
 Galliis anno Christi millesimo quingen-
 tesimo nonagesimo octavo edictum fuis-
 set promulgatum, vi cuius Hugonotta-
 rum Præcones ad exterarum Synodos ve-
 nire, necnon exteros Ministros ad Gal-
 licanas sectæ Synodos admittere inhi-
 bitum, ne ex ejusmodi conventuum
 obtentu sua cum exteris commercia
 Regis saluti regnique tranquillitati ad-
 versa prosequendi occasionem capta-
 rent. Cum autem Gomaristæ jam ante

hanc